

Jaarverslag

Stichting Bardo 2016

Voorwoord

In dit jaarverslag geven wij de hoofdlijnen van Bardo weer in 2016. Het jaar 2016 stond vooral in het teken van het 15-jarig jubileum.

In december 2016 was het exact 15 jaar geleden dat hospice Bardo voor het eerst haar deuren opende. Op een aantal momenten in 2016 is dit heuglijke feit gevierd. Dat begon in mei met een minisymposium voor de zorgprofessionals uit de regio. In september is het gehele team van beroepskrachten en vrijwilligers (inclusief oud-teamgenoten) op een feest met big band bedankt voor alle betrokkenheid en inzet. En tot slot heeft in november een muzikale bijeenkomst voor donateurs plaats gevonden.

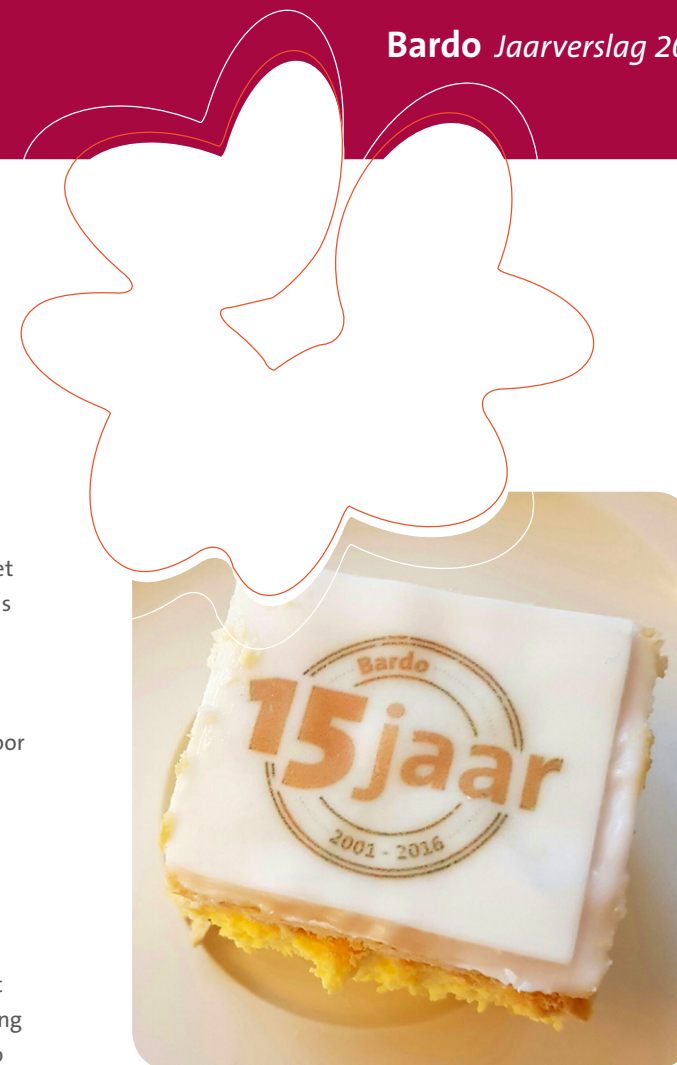
De effecten van de verandering van het zorgstelsel zijn in 2016 goed duidelijk geworden. In Bardo zijn aanzienlijk meer mensen opgenomen, tegelijkertijd is de gemiddelde opnameduur en de bezettingsgraad van het hospice gedaald. Deze feiten lijken samen te hangen met het ingezette beleid van de overheid om mensen zo lang mogelijk thuis te laten verblijven. Voor de bedrijfsvoering van Bardo betekent dit dat vooral het zorgproces, maar ook de administratieve en facilitaire processen zwaarder onder druk zijn komen te staan. De bouwstenen voor de strategie tot 2020 zijn in het voorjaar verder tot stand gekomen en uitgewerkt. De pijlers van de dienstverlening betreffen het palliatieve consult, het verblijf in het hospice (tijdelijk of langer), psychosociale ondersteuning en voorlichting en deskundigheidsbevordering.

De focus is te allen tijde rust en vertrouwen te brengen in wat er komt. Om dit op een goede manier waar te kunnen maken, is het essentieel dat de randvoorwaarden in organisatie, proces, cultuur en gedrag in overeenstemming zijn met de focus en doelen. In lijn hiermee is in 2015 al de verkenning naar zelforganisatie ingezet. Eind 2016 is hier met het aanstellen van een tijdelijke transitie-manager meer focus en nadruk op aangebracht.

Het gedigitaliseerd methodisch werken in het zorgproces heeft in het najaar een enorme stap voorwaarts gemaakt door de introductie van het ECD (Elektronisch Patiënten Dossier) en de 'app' om het welbevinden (Utrechts Symptoom Dagboek 4D) van patiënten te meten.

Ook dit jaar zijn via de Stichting Vrienden van Hospice Bardo mooie initiatieven tot stand gekomen die de duurzame ontwikkeling van Bardo ondersteunen. In het bijzonder is dit tot uitdrukking gekomen in het jubileum-cadeau van Stichting Vrienden: In 2017 zullen zonnepanelen op het dak van Bardo geplaatst worden om de energiekosten terug te dringen.

Marion Sonneveld,
Directeur-bestuurder Stichting Bardo

De essentie van Bardo

Bardo biedt de best mogelijke zorg aan mensen in de laatste fase van hun leven. Deze zorg is niet meer gericht op genezing, maar op het totale welbevinden van iemand met een ongeneeslijke ziekte. De zorg wordt geboden in het hospice of mensen worden thuis begeleid. Daarnaast heeft Bardo de ontwikkeling van palliatieve kennis en kunde en het uitdragen daarvan hoog in het vaandel staan. Het voorlichten en opleiden van zorgprofessionals, mantelzorgers en het algemeen publiek zijn hier voorbeelden van.

Globaal is de dienstverlening van Bardo in te delen in de volgende drie onderdelen:

- Hospice
- Ondersteuning thuis
- Educatie en voorlichting vanuit het Leerhuis

Veruit de belangrijkste basis voor al deze activiteiten vormt het team van Bardo. De drijvende kracht achter Bardo zijn haar vrijwilligers en beroepskrachten. Mensen die met volle toewijding elke dag en nacht in Bardo het verschil maken in de verzorging, verpleging en begeleiding van mensen in de laatste levensfase, of die bijdragen in de ondersteuning van deze taken. De inzet van vrijwilligers is essentieel voor de dienstverlening van Bardo. Zij waren in 2016 ieder actief in een specifieke rol zoals die van gast-, zorg-, kook-, bloemen-, thuis-, boodschappen-, tuin-, klus-, pr-, websitevrijwilliger of als allround werkbijvrijwilliger.

Om de waardering voor al deze teamleden te onderstrepen, werd in september ter ere van het 15-jarig jubileum een feest georganiseerd dat in het teken stond van ontmoeten, lachen, dansen, praten en heerlijk eten en drinken. Het feest werd muzikaal omlijst door een big band.

Bovendien stonden de teamleden, op de dag dat exact 15 geleden de eerste gast werd verwelkomd bij Bardo, samen met de gasten en hun bezoek stil bij dit heuglijke feit. Dit was onder het genot van koffie en taart en er werden dierbare herinneringen opgehaald.

Cijfers Bardo-team 2016

Beroepskrachten:

28 medewerkers (19 FTE's)

Gemiddeld aantal werkuren per week: 24

Vrijwilligers:

175

Tijdens het jubileumfeest werden teamleden letterlijk in de schijnwerpers gezet (op de foto het verpleegkundig team).

Hospice Bardo

In 2016 heeft Bardo weer meer mensen kunnen verplegen/verzorgen, ondersteunen en begeleiden dan in voorgaande jaren (25% meer dan in 2015). Tegelijkertijd is de gemiddelde opnameduur (28% korter dan in 2015) van het hospice gedaald. Deze ontwikkelingen zorgden regelmatig voor een uitdaging voor het Bardo-team om alle processen in een kortere tijdspanne in goede banen te leiden.

“Zeer fijn hospice voor mijn mams. Voor mij een goed gevoel om haar bij u achter te laten.”

Belangrijke stappen zijn gemaakt in het verder professionaliseren van het methodisch werken binnen Bardo. Een voorbeeld is de introductie van het elektronisch zorgdossier. Op 10 oktober is het elektronisch cliënten dossier (ECD) ONS van Nedap binnen Bardo in gebruik genomen. Er zijn 2 iPads in gebruik genomen die verpleegkundigen mee kunnen nemen naar de patiënten indien nodig, zo is het dossier altijd binnen handbereik. Het invoeren van het digitale dossier maakt dat alle patiënten een digitaal zorgplan hebben en dat gewerkt wordt via de zogenaamde eenheid van taal (OMAHA).

“Wij kunnen alleen maar zeggen dat wij zeer tevreden zijn met alle steun en aandacht die wij hebben gekregen van Bardo, zowel thuis als bij opname en overlijden.”

In 2016 is bovendien het gebruik van het 4 dimensionele Utrecht Symptoom Dagboek in gebruik genomen. Met deze ‘app’ (USD-4D) kan het welbevinden van patiënten gemeten worden. Het signaleren en volgen van klachten in de palliatief terminale zorgverlening is belangrijk om de kwaliteit van leven en sterven te optimaliseren.

Het structureel in kaart brengen van de klachten en symptomen maakt communicatie mogelijk en biedt ruimte om prioriteiten van de patiënt te stellen en gericht interventies in te zetten. In deze app kan de patiënt aangeven in welke mate hij klachten ondervindt op lichamelijk, psychisch, sociaal en existentieel gebied. De ingevulde klachtendagboeken bespreekt de patiënt met de arts en verpleegkundigen waardoor het gesprek over wensen in de laatste fase op gang komt.

“De warmte van het hospice met alle medewerkers heeft ons goed gedaan, de details van de verzorging van schoonmaak tot bloemen tot technische dienst was zeer goed.”

Ontvangen klachten

In 2016 heeft Bardo vier klachten ontvangen. Eén betrof het programma van een publieksbijeenkomst waarbij een medium was uitgenodigd, één ging over niet waargemaakte verwachtingen ten aanzien van de catering tijdens een scholing voor huisartsen. Verder heeft een buurtbewoner aangegeven de buitenverlichting op het dakterras te fel te vinden. En ten slotte heeft een derde haar zorg geuit over de maaltijdverstrekking aan mensen met uiteenlopende geloofs- en levensovertuigingen. Alle klachten zijn opgepakt als signaal voor verbetering van de eigen processen en teruggekoppeld aan de melders.

Klantervaringen op palliatief.tevreden.nl

Op de website palliatief.tevreden.nl kunnen mensen die palliatieve zorg afnemen of hun naasten of nabestaanden aangeven hoe tevreden zij zijn over de dienstverlening van een organisatie in de palliatieve zorg. De reacties hierop waren voornamelijk erg positief zoals ook het gemiddelde waarderingscijfer laat zien. Zie op deze pagina een aantal reacties die over Bardo op palliatief.tevreden.nl waren geplaatst in 2016.

Gemiddelde waardering
door gasten van Bardo in 2016
op palliatief.tevreden.nl

8.9

Feiten en cijfers hospice

	2016	2015	2014
Aantal hospice-opnamen:	129	103	84
Gemiddelde opname in dagen	21	29	35
Gemiddelde bedbezetting	76%	81%	78%

In 2016 zijn drie gasten met ontslag naar huis gegaan of naar een verzorgingshuis verhuisd. Dit kwam onder meer doordat de gezondheid van deze gasten dusdanig stabiliseerde waardoor hun levensverwachting weer was toegenomen.

Herkomst gasten:

Vanuit thuis	39%	41%	51%
Vanuit ziekenhuis	51%	56%	45%
Vanuit zorgcentra	6%	2%	1%
Van elders	4%	1%	2%

“Hospice Bardo heeft ons en onze naaste in de korte tijd dat zij daar heeft gelegen enorm gesteund. De specifieke kennis die de medewerkers en vrijwilligers van het hospice bezitten, creëert een enorm gevoel van vertrouwen.”

Bardo-vrijwilligers in de ondersteuning thuis: een waardevolle aanvulling op bestaande (mantel)zorg en een verlichting voor patiënt en mantelzorger.

Bardo ondersteuning thuis

Bardo ondersteunt palliatieve patiënten ook tijdens hun ziekteproces thuis. De meeste mensen die te horen hebben gekregen dat ze ongeneeslijk ziek zijn, willen het liefst thuis in hun vertrouwde omgeving blijven. Deze periode kan zeer hectisch en onzeker zijn. De inzet van casemanagers en/of vrijwilligers van Bardo kan helpen rust en vertrouwen te brengen. Doorgaans in aanvulling op de thuiszorg en huisartsenzorg bieden de casemanagers aanvullende expertise en/of coördinatie van de zorg.

In 2016 zijn 98 mensen thuis begeleid door de casemanagers. Dit is een toename van 6,5% ten opzichte van 2015. Bovendien zijn 27 mensen thuis ondersteund door vrijwilligers van Bardo.

Dankzij een donatie van het Coöperatiefonds van Rabobank Regio Schiphol is een start gemaakt met het programma psychosociale begeleiding voor mensen in de thuissituatie. Dit vindt plaats vanuit Het Trefpunt, de ontmoetingsplek binnen Bardo. Het doel van het programma is het bieden van ondersteuningsactiviteiten en themabijeenkomsten. Dit wordt gecombineerd met een vroegtijdige anticipatie op het verloop van het ziekteproces, zodat bijgedragen wordt aan het welbevinden (bij de patiënt en bij zijn naasten).

Programmaonderdelen in 2016 waren inloopochtenden voor lotgenoten, verwendagen in samenwerking met Adamas Inloophuis en creatieve sessies.

Bardo Leerhuis: educatie & voorlichting

Educatie

Het ontwikkelen en uitdragen van palliatieve kennis en kunde heeft Bardo hoog in het vaandel staan. Bardo biedt daartoe met het Leerhuis de ontmoetingsplaats voor professionals in de regio om kennis met betrekking tot palliatieve zorg te vergroten en te delen. In het voorjaar van 2016 organiseerde Bardo in dit kader zes geaccrediteerde verdiepingsscholingen voor professionals in de palliatieve zorg. Onderwerpen die aan bod kwamen, waren: training familiezorg, veranderd gedrag bij hersentumoren, complexe pijn en hoe raak je niet uitgeput als professional. In mei werd bovendien in het kader van het 15-jarig jubileum van Bardo een minisymposium georganiseerd voor zorgpartners uit de regio. Tijdens dit symposium spraken Manu Keirse (Klinisch psycholoog en doctor in de geneeskunde), Piet van Leeuwen (specialist ouderengeneeskunde en arts palliatieve geneeskunde) en Manon Boddaert (arts palliatieve geneeskunde en medisch adviseur IKLN). Allemaal sprekers die hun sporen hebben verdiend in de palliatieve zorg. Hierna volgde er een debat tussen de sprekers en alle aanwezigen.

Stages

Bardo is een erkende stage-opleider voor artsen in opleiding. In 2016 hebben drie huisartsen in opleiding en één specialist ouderengeneeskunde in opleiding gedurende drie maanden een stage in Bardo gelopen. Daarnaast liepen negen verpleegkundigen een dagje mee bij Bardo (snuffelstage) en drie verpleegkundigen (1 HBO'er en 2 MBO'ers) liepen

gedurende drie maanden stage.

Voorlichting

Het Leerhuis richt zich niet slechts op professionals. Publieksvoorlichting is een belangrijke pijler in het beter bespreekbaar maken van zaken rondom de laatste levensfase. Dit helpt tevens mogelijke taboes te doorbreken. In dat kader heeft Bardo in het voorjaar 2016 onder de noemer 'Over leven en dood gesproken' vier voorlichtingsbijeenkomsten voor belangstellenden georganiseerd. Deze bijeenkomsten zijn door zorgverzekeraar Zorg & Zekerheid financieel mogelijk gemaakt. De thema's die aan bod kwamen, waren een boekbespreking 'Lof der onvolmaaktheid' door Gerbert van Loenen, 'Dilemma's en keuzes in de laatste levensfase' door arts palliatieve geneeskunde Manon Boddaert, de informatiebijeenkomst 'Een helder verhaal over nalaten' door notaris Tasseron. De serie werd afgesloten met een muzikale avond en een medium.

Blog 'Woorden van bardo'

Begin 2016 is Bardo's arts Christiaan Rhodius gestart met het publiceren van zijn blog 'Woorden van Bardo' op de website van Bardo. Dit blog wordt maandelijks geschreven door Christiaan Rhodius, specialist ouderengeneeskunde en werkzaam als arts palliatieve geneeskunde bij Bardo. In dit blog geeft Christiaan, in nauwe afstemming met de beschreven personen en naasten, woorden aan zijn ontmoetingen binnen Bardo.

Tijdens de theatervoorstelling 'Kwijt' voor kinderen werd spelenderwijs verlies bespreekbaar gemaakt.

Regionale en landelijke samenwerking

Het belang van goede palliatieve zorg en de juiste bekostiging kreeg in 2016 volop de aandacht van de politiek. Landelijk zijn knelpunten in de financiering in kaart gebracht. Het door het ministerie VWS ingezette praktijkteam helpt om sneller tot oplossingen te komen. In een aantal gevallen bleek de praktijk echter weerbarstig waarbij het buitenproportioneel veel tijd kostte om bekostiging op individuele basis door zorgverzekeraars gerealiseerd te krijgen. Bardo tracht op dit (landelijke) proces maximaal invloed uit te oefenen door het innemen van een bestuursfunctie in de landelijke Associatie Hospicezorg Nederland.

De Bardo-beroepskrachten participeerden in 2016 onder andere in de volgende landelijke en regionale organen:

- Associatie Hospicezorg Nederland (in november benoeming van Marion Sonneveld als bestuurder)
- Bestuur en regiegroep van het Netwerk Palliatieve Zorg Amstelland en Meerlanden
- IKNL consultteam regio Noord-Holland & Flevoland
- Beroepsvereniging V&VN Palliatieve Verpleegkunde
- Kerngroep palliatieve zorg (C. Rhodius als vertegenwoordiger namens Verenso)
- Commissie Ondersteunende en Palliatieve Zorg van het Spaarne Gasthuis
- PAZORI (Palliatieve ZOrg Richtlijnen) platform (deelname als gemandateerd afgevaardigde van AHCH)
- Scholingscommissie voor herijking basiscursus PZ voor verpleegkundigen en verzorgenden
- Bestuur netwerk verpleegkundige zorg IKNL
- PaTz Badhoevedorp (palliatieve thuiszorg)

Vooruitkijken

De bouwstenen voor de strategie tot 2020 zijn in 2016 verder uitgewerkt en kort maar krachtig verwoord in de zogenaamde 'placemat'. Dit dubbelzijdig A4'tje maakt in een oogopslag duidelijk wat de focus, missie, visie en bouwstenen voor de strategie zijn. Bovendien geeft de placemat beknopt weer hoe Bardo werkt aan de vier perspectieven (zorgvrager, teamlid, organisatie en maatschappelijk).

In de komende jaren zal het dienstenportfolio verder ontwikkeld worden en in volume toenemen. Ook zal Bardo in toenemende mate invulling geven aan haar maatschappelijke rol. Hierbij valt te denken aan het helpen verminderen van taboes. Versterken van de publieksvoorlichting en eventuele knelpunten aan de orde stellen en helpen oplossen. Ook zal verder gebouwd worden aan een solide organisatorische basis voor verdere groei op de deelgebieden zorg, psychosociale begeleiding en voorlichting & educatie.

De waardering die Bardo krijgt in de ondersteuning en begeleiding van mensen in de laatste levensfase is stevast dat Bardo rust en vertrouwen brengt in een hectische en moeilijke periode. Om dit op een goede manier waar te kunnen maken, is het essentieel dat de randvoorwaarden in organisatie, proces, cultuur en gedrag in overeenstemming zijn met de focus en doelen. Om hiertoe te komen, is eind 2015 al de verkenning naar zelforganisatie ingezet. Eind 2016 zijn hier verdere stappen mee gemaakt door het aanstellen van een tijdelijke transitie manager.

De 'placemat' van Bardo geeft kort en krachtig inzicht in de bouwstenen van de meerjarenstrategie.

Bestuur en toezicht

Stichting Bardo wordt vertegenwoordigd door directeur-bestuurder M. Sonneveld. Zij is voor onbepaalde tijd benoemd in deze functie door de Raad van Toezicht. De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor de activiteiten van de stichting. De Raad van Toezicht van Stichting Bardo bestaat uit vijf onbezoldigde leden.

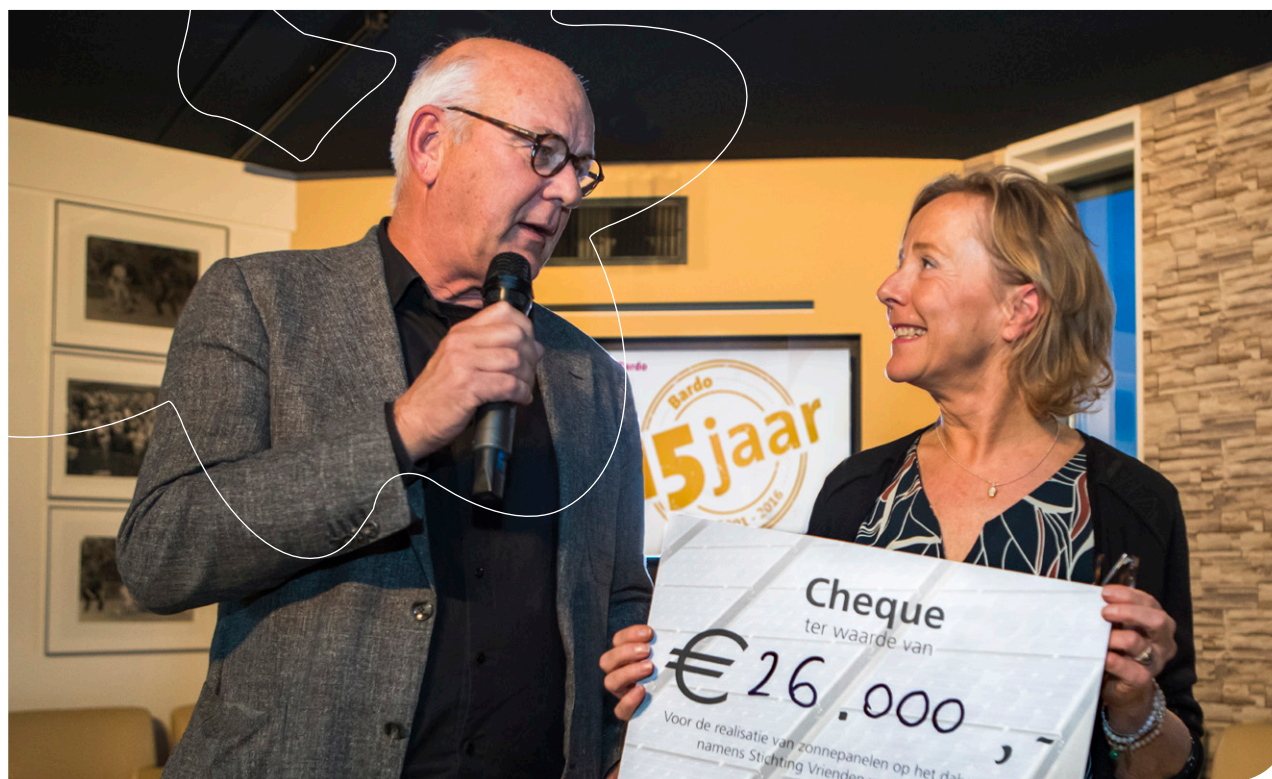
Naam & functie	Huidige functie	Nevenfunctie(s)
Dhr. R Steenbeek <i>voorzitter</i> Lid per: 01-11-2014	Zelfstandige inzake toezicht, bestuur en advies	Voorzitter raad van toezicht Stichting DIGH (financiering buitenlandse volkshuisvesting), Voorzitter raad van commissarissen Woonzorg Nederland , Lid RvC Espria (zorgholding), Penningmeester bestuur architectuurcentrum ABC Haarlem, Voorzitter comité Fonds voor Oost-Amsterdam, Lid elftal armoedebestrijding Amsterdam
Dhr. S. Hartman Lid per: 13-08-2014	Interim Manager, Non-Executive Director S.A. Hartman Management B.V.	Bestuurslid Stichting Vrienden van Hospice Bardo, Lid RvC Zaender Horn BV, voorzitter Raad van Toezicht Theater Ins Blau Leiden
Dhr. A. Beeker Lid per: 13-08-2014	Internist hemato-oncoloog Spaarne Gasthuis	Bestuurslid Stichting Vrienden van Hospice Bardo, Hoofdredacteur Hematology News International + Oncology News International
Dhr. M.F. Witte Lid per: 19-10-2015	Auditdirector gezondheidszorg Deloitte Accountants	Lid Rotaryclub Leiderdorp, Bestuurslid stichting Museum of our food (MOOF)
Mw. I.M.C. Windmeijer Lid per: 19-10-2015	Procesbegeleider transities Amstelring	Bestuurslid wereldwinkel Zoeterwoude, Mede-initiator "Bouwloodsgroep", Coördinator Eigen Kracht, Voortrekker Stichting Beroepseer, Lid Rijnlands netwerk, Kaderlid Stichting Presentie, Adviseur jaarcongres vrouwelijke leiders in de cure en care

Financieel jaarverslag

Het financieel jaarverslag van Bardo over het jaar 2016 is te vinden op de website van Bardo.

Stichting Vrienden van Hospice Bardo

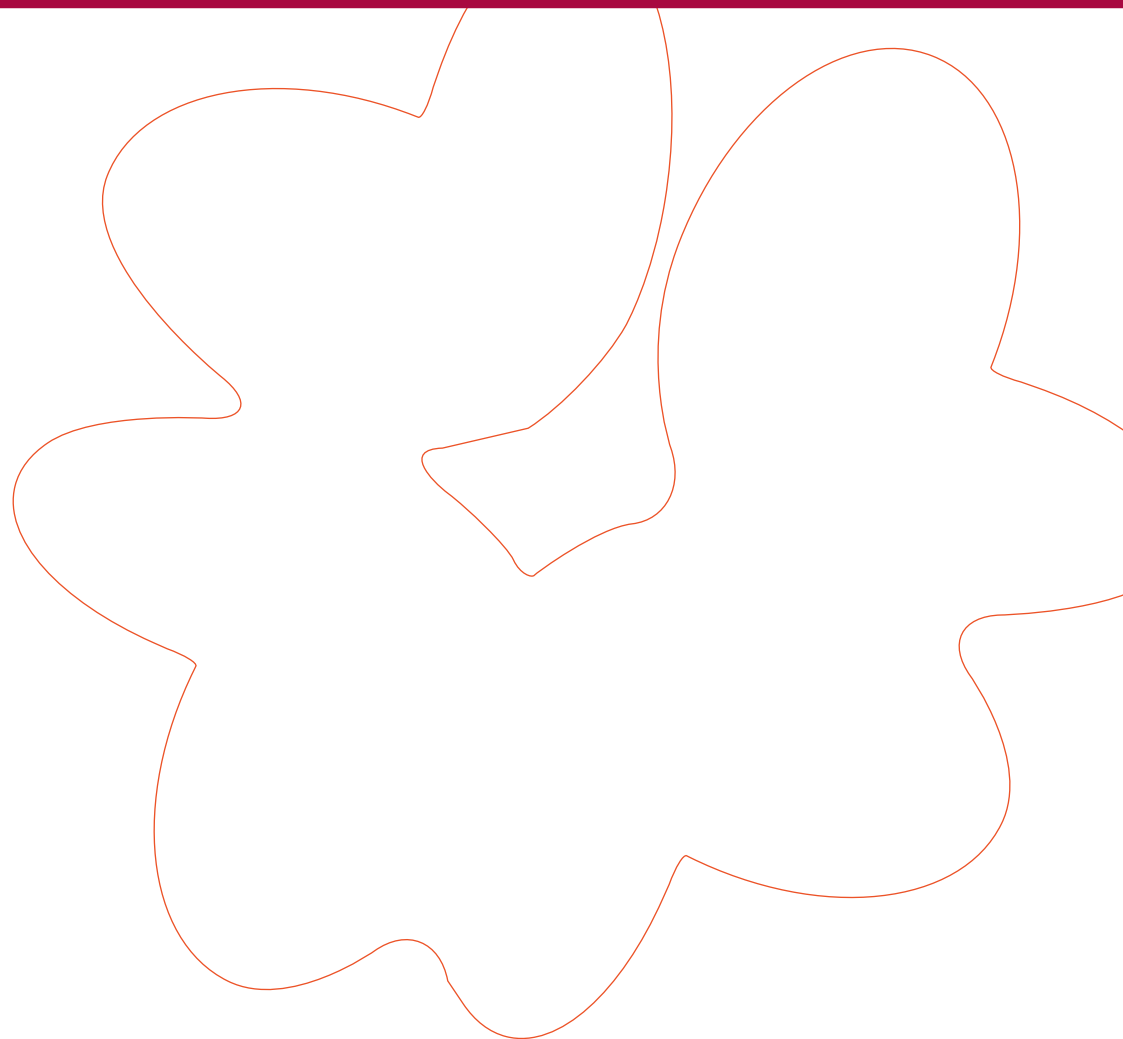

Met de donatie van Stichting Vrienden van Hospice Bardo worden zonnepanelen op het dak van Bardo gerealiseerd.

Bardo wordt sinds haar oprichting in 2001 bijgestaan door de Stichting Vrienden van Hospice Bardo.

Stichting Vrienden van Hospice Bardo (SVHB) ondersteunt Stichting Bardo in haar financiering door het werven van fondsen. De focus van het bestuur van SVHB lag in 2016 op lange-termijn gerichte en milieuverantwoorde investeringen die ertoe bijdragen dat Bardo een duurzame en financieel stabiele toekomst tegemoet gaat. Zo zijn er via SVHB mooie initiatieven tot stand gekomen die de duurzame ontwikkeling van Bardo ondersteunen. In het bijzonder is dit tot uitdrukking gekomen in het jubileum-cadeau van Stichting Vrienden: het aanbieden van zonnepanelen die in 2017 op het dak van Bardo geplaatst worden om de energiekosten terug te dringen. SVHB ontving inkomsten uit fondsenwerving door giften en donaties, bijdragen door Vrienden, nalatenschappen en de verkoop van goederen. Daarnaast heeft in 2016 de opbrengst van het golftoernooi weer een belangrijke duit in het zakje gedaan, maar liefst 44.000 euro.

Eind 2016 telde SVHB ruim 500 particuliere Vrienden. Daarnaast kon Bardo rekenen op tal van zakelijke Vrienden zoals ondernemers, bedrijven, serviceclubs en ondernemersverenigingen die het werk van Bardo op allerlei manieren ondersteunden. Verder had SVHB geregeld contact met andere belanghebbenden, zoals grote fondsen, kerken, verenigingen en maatschappelijke instellingen in de regio.

Burgemeester Jansoniushof 11
2131 BM Hoofddorp

T 020 333 47 00
F 020 333 47 01

info@hospicebardo.nl
www.hospicebardo.nl

Aan dit jaarverslag werkten mee:

Redactie: Marion Sonneveld en Lucia van der Borg

Opmaak: Anja Schaller

Fotografie: Archief Bardo, Kees van der Veer